ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՊՈԼՍՈՅ համար, տարեկան 70 դրշ. վեցամսեայ 35 դրշ. Եռամսեայ 20 դրշ. — ԳԱՒԱՌՆԵՐՈՒ համար, տարեկան 90 դրշ. Վեցամսեայ 45 դրշ. Եռամսեայ 25 դրշ. — ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԻ համար, Տարեկան 25 ֆր. Վեցամսեայ 13 ֆր.:

ԿԱՆԽԻԿ ՎՃԱՐՈՂԸ ՄԻԱՅՆ ԲԱԺԱՆՈՐԴ Է

ԶԵՌՔԷ 10 ՓԱՐԱ

Bureaux de la rédaction du Journal Arménien DZAGHIK

Galata, Kourchounlou han, N. 7 Cons/ple.

ԾԱՂԻԿ

ՕՐԱԳԻՐ

«زاغيك» ارمنيجه يومى وسياسى غزتەدر

ԽՄԲԱԳՐԱՏՈՒՆ

Կալաթա, Գուրշունլու խան, թիւ 7

ՍԱԳԱՏԵԱՆ ՏՊԱՐԱՆ

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ուղղուած ամէն թղթակցութիւն պէտք է *հակիրճ* գրուած ըլլայ:

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ուղղուած ամէն գրութիւն ետ չի *տրուիր*:

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԿԸ ՍԿՍԻՆ ԱՄԷՆ ԱՄՍՈՑ 1ԻՆ, 10ԻՆ ԵՒ 20ԻՆ

ԺԵ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 441 "ԾԱՂԻԿ" ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԱՄԷՆ ԻՐԻԿՈՒՆ 29 ՕԳՈՍՏՈՍ 1902 ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ

ԴԱՏԻ ՄԸ ԱՌԹԻՒ

Ֆրանսական թերթի մը մէջ կը հանդիպիմ հետաքրքրական լուրի՝ որ հակառակ իր պզտիկութեան՝ խորհրդածութեան արժանի մէկէ աւելի կէտեր կը ներկայացնէ.—

«Ալպէռ Բօլաք անուն դեռատի Ամերիկացի մը, տակաւին հաղիւ տասնըվեց տարեկան, դատ բացեր է իր դաստիարակին՝ Պ. Վէյնկարթի դէմ, առարկելով որ լաւ հակողութիւն մը չէ՛ ըրած իր վրայ, եւ թէ ինք այդ պատճառաւ դէշ ճամբու մէջ ինկած է։ Բօլաքի հօրեղբայրը՝ իր եղբօրորդին պզտիկ տարիքէն կը յանձնէ Պ. Վէյնկարթի, բայց այս վերջինը չափազանց թոյլ վարուելով պատճառ կը դառնայ որ տղան չեղի ուղղութեան ճամբէն։»—

Այս պարզ լուրը որչա՞փ հրահանգիչ կրնայ դառնալ մեր ծնողքներուն համար, եթէ երբեք կարենան հասկընալ անոր իմաստն ու նշանակութիւնը։ Առաջին ակնարկով մը, թերեւս իրենցմէ շատեր դատապարտեն այդ տղուն ընթացքը, այսպանեն այդ պատանին՝ որ իր բարոյական անկումին մէջ ինքզինքէն աւելի իր դաստատուն պատասխանատու կը ճանչնայ ու չի վարանիր զայն դատի քաշելու եւ վնասուց հատուցում պահանջելու։ Մեր ծնողքներուն աչքին ասանկ յանդգնութիւն մը չպիտի արդարանայ անշուշտ, մանաւանդ որ, մեծ մասամբ անդիտակ իրենց կոչումին ու պարտաւորութեանց, չպիտի կրնան ըմբռնել թէ ծնողք մը եւ կամ դաստիարակ մը ինչպէս կրնան պատասխանատու նկատուիլ իրենց դաւակին եւ կամ աշակերտին թերութեանց համար։

Եւ սակայն, ամերիկացի տղուն ըրածը օրինաւոր է, նոյն իսկ չա՛տ ալ օրինաւոր։ Որովհետեւ մինչեւ որոշ տարիք մը, տղոց թերութեանց ու դէշ հակումներուն պատճառը ուրիշ բան չի կրնար ըլլալ՝ եթէ ոչ իրենց ծնողքին եւ կամ դաստիարակներուն անփութութիւնը։ Այդ մտաղ տարիքին մէջ տղան բացարձակապէս անծանօթ է ամէն բանի, եւ չի կրնար գիտակցիլ իր ըրածներուն։ Աւելի արտաքին ազդեցութիւններն են որ զինքը կը վարեն, քան թէ իր միտքը։ Այս պայմաններուն մէջ տղան ինչ չըլլար՝ եթէ երբեք լաւ հակողութիւն մը չկատարուի վրան, եթէ երբեք իր կրթութեան, իր կազմութեան գործը խղճամիտ դաստիարակի մը խնամքներուն չյանձնուի։

Մեր ծնողքները ընդհանրապէս շատ դէշ ըմբռնում մը ունին իրենց ծնողական պարտաւորութեանց, իրենց հօր կամ մօր դերին նկատմամբ։ Մանչէն վերջ քիչ մը կը դիտցնեն տղան ու կը ձգեն մէկ կողմ, ճիշդ ինչպէս որ կատու մը եւ կամ ուրիշ ո՛ եւ է անքան անասուն մը պիտի ընէր իր ձագերուն համար։ Ալ անկէ անդին հոգերին անդամ չէ թէ ի՞նչ կ'ըլլայ տղան։ Մինչեւ որոշ ատեն մը զայն իր բաղդին կը թողուն տանը կամ փողոցին մէջ, յետոյ կը զրկեն դպրոց, անկէ վերջն ալ գործի։ Իրենց բովանդակ հոգածութիւնը ատոնց մէջ միայն կը կայանայ։ Եթէ երբեք տղան դէշ վարմունքի մը մէջ տեսնեն, կը բռնեն կը ծեծեն զայն եւ կը սատեն, առանց բնաւ հասկնալ ուզելու թէ ինչո՞ւ իրենց զաւակը այդպէս դէշ վարմունքի մը մէջ գտնուած է։ Փնտռած ատեննին պիտի տեսնեն որ շատ հեղ, ամէն բանէ առաջ իրե՛նք են պատասխանատուները, իրե՛նք են պատճառը։ Միեւնոյն անհոգութիւնը դրսի դպրոցին համար։ Տղան կ'երթայ կուգայ. ծնողքը չեն գիտեր սակայն թէ ինչ կ'ըլլայ, թէ ի՞նչ կը սորվի, թէ տունէն դպրոց եւ կամ դպրոցէն տուն կատարած երթեւեկին ատեն ի՞նչ կ'ընէ։

Այդ անհոգութեան մէջ տղան շատ մը դէշ բաներու կը վարժուի, եւ այդպէս ալ կը մեծնայ։ Ու ծնողքը, ամէն անգամ որ իրենց զաւակին վրայ թերութիւն մը տեսնեն, ձեռքերնին գլխնուն զարնելով կը սկսին ողբալ.—«Մե՞ղք ի՞նչ դէշ տղայ եղաւ . . .»։ Ան է իրենց յանկերգը։ Բայց եթէ երբեք անգամ մը ուզեն աչքի առջեւ բերել իրենց տղուն անցուցած կեանքը, ու մտածել այն վարմունքին վրայ՝ զոր ունեցած են իրենք, իսկոյն պիտի տեսնեն թէ յանցանքը որո՛ւնն է աւելի։ Պիտի տեսնեն թէ իրենց տղուն յոռի կազմութեան պատասխանատուները իրե՛նք են միայն, եւ թէ տնօրինելիք պատիժ մը, ըլլալիք այպանում մը նախ իրե՛նց պէտք է ուղղուի։

Դաստիարակները այս մասին կըրնան քիչ շատ չքմեղանք մէջտեղ ըլլալ. որովհետեւ իրենք վարձկան մարդիկ են վերջապէս, եւ իրենց խնամքին յանձնուած տղոց մասին բարոյապէս երբե՛ք այնչափ պատասխանատու չեն կրնար նկատուիլ՝ որչափ որ են ծնողքները։

Ամերիկացի պատանիին կողմէ բացուած դատին առթիւ, այս քանի մը խորհրդածութիւնները կը ներկայացնեմ մեր ծնողքներուն։ Բաւեմ նոյն ատեն որ եթէ երբեք կարելի ըլլար մեր բարքերուն մէջ ալ ներմուծել այդ կարգի ըմբռնում մը՝ դատարանները իսկոյն պիտի խճողուէին իրենց ծնողքին եւ կամ դաստիարակներուն անփութութեան դէմ բողոքող տղոցմով։

ԱՐԱՄ ԱՆՏՈՆԵԱՆ

ԱՐՏԱՌՈՑ ԿԵԱՆՔԷՆ

ՓԱՌԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆ !!!

—Լսեցի՞ր։

—Չէ՛, ի՞նչ բան։

—Օրուան նորութիւնը . . .

Երկու երիտասարդներ կը խօսէին բարձրաձայն, Բրթի-Շանի պարտէզին առջեւի մայթին վրայ, անտարբեր իրենց շուրջը տիրող բազմութեան, որուն բովանդակ ուշադրութիւնը իրենց վրայ հրաւիրած էին արդէն։

—Օրուան նորութիւնը ա՛ս է, շարունակեց երիտասարդներէն փոքրը։

—Այդ ալ իրաւ է, ըսաւ Լիւվինի զարմացմամբ։

—Եւ այդ կասկածները անհիմն եղան, չէ՞, քանի որ Պ. Լիւպէրսաք հիմա իսկ վճարեց ձեղի իր պարտքը։

—Ուսկի՞ց գիտէք։

—Չեմ գիտեր, կը հարցնեմ կոր։

—Ծածկելու բան մը չունիմ։

—Վճարե՞ց։

—Ամբողջովին։ Ահաւասիկ, սա՛ թղթապանակին մէջն են Պ. Լիւպէրսաքի 90,000 ֆրանքները։

—Պիտի ուզէ՞ք արդեօք առ այժմ չգործածել այդ դումարը, եւ եղածին պէս պահել զայն, մինչեւ որ ես լուր տամ ձեզի թէ ա՛լ աղատօրէն կրնաք տրամադրել։

—Բայց ի՞նչ կը կասկածիք։ Լիւպէրսաք . . .

—Մի՛ հարցափորձէք զիս, չեմ կրնար պատասխանել։

Լիւվինի վայրկեան մը վարանեցաւ։

Թերեւս դժկամակութիւն մը կը զդար այդ դումարը չգործածելու համար իրեն տրուած հրամանին նկատմամբ։

Սակայն որոշումը առաւ չուտով։ Թղթապանակը պարաւ դրաւ զդրոցի մը մէջ։

—Այս դրամը հո՞ն պիտի մնայ, ըսաւ։ Բայց չատ մի սպասցնէք զիս։ Շատ մը մանր մունր առարկաներ ունենալ կը փափաքիմ, դորս այդ դումարով կրնամ գնել։

—Բառ մըն ալ։ Ձեր բարեկամներուն իսօքերէն վերջը, Պ. Լիւպէրսաքի այսքան չուտով դալուն չզարմացա՞ք։

—Օ՛, շատ բան հարցուցիք ալ, պարո՛ն ըսաւ երիտասարդը պզտուելեամբ։ Պ. Լիւպէրսաքը չեմ ճանչնար, խաղարանին մէջ միայն կը տեսնեմ զինքը, ու չեմ ուզեր որ իմ խօսքովս ամենաթեթեւ հատատում մը անգամ գտնեն իր վրայ ծանրացող կասկածները։

—Դաղտնի պիտի մնայ մեր այս տեսակցութիւնը, այնպէս չէ՞։

—Կրնաք վստահ ըլլալ։

Հետեւեալ օրը, Թրիսթօ եւ Բիվոլօ, որոնք շատ իրաւունք ունէին իրենց հակողութիւնը շարունակելու եւ Լիւպէրսաքը բնաւ աչքէ չփախցնելու, ցաւով լսեցին որ անիկա փոխեր է իր բնակութիւնը։

Նոր հասցէն ալ չէր ձգած առջի տեղը։

Ուրեմն փախա՞ծ էր։

Ահա՛ թէ ինչ մտածեցին անմիջապէս, երկու բարեկամները։

Հակառակ իրենց նախադդուշութիւններուն, կրնար ըլլալ որ Լիւպէրսաք հակցած ըլլար բաներ մը։

Եթէ յանցաւոր էր պէտք էր օձիքը ազատելու ճարը նայիլ, եւ իր առերեսս ունեցած վստահ երեւոյթը կրնար խորամանկութիւն մը ըլլալ։

Ուսկի՞ց կրնային դտնել հիմա զինքը։ Այս էր խնդիրը որուն վրայ կը մտածէին։

Խնդիրը դժուար էր։ Բարիզ հազարաւոր օթէլներ ունի, որոնց բնակիչները ամէն օր կը փոխուին։

Եւ եթէ Լիւպէրսաք կ'ուզէր ծածկել ինքզինքը, վախ կար որ կեղծ անուն մըն ալ կ'առնէ եւ կը ծպտի։

Առանց ժամանակ կորսնցնելու, անոր դիմագծութիւնը հաղորդեցին ոստիկանութեան, եւ անոր հետ, մտերմական քանի մը տողեր ոստիկանապետին, որոնցմով կ'իմացնէին իրենց կասկածները, բայց միշտ իրը տակաւին անապահով բաներ մը ներկայացնելով զանոնք։

Տօքին հրապարակ վազեցին։

Ժիւլիէթ՝ Պրինեոլէի հետ ունեցած վերջին ժամադրութենէն ի վեր մա՛րդ տեսած չէր զինքը։

Լիւպէրսաքի սովորաբար դացած խաղարանը միայն կը մնայ։

Ութը օր շարունակ, մէյ մը մէկը, մէյ մը միւսը հակեցին խաղարանին առջեւ, բայց չկրցան տեսնել այն ոսրուն կը սպասէին։

Բացայայտ էր թէ Լիւպէրսաք ոտք պիտի չկոխէր հոն։

—Կը կասկածի կոր, ըսաւ Թրիսթօ, խոհեմցեր է . . . Հետեւաբար, խիզճը հանդարտ չէ։

Նորէն ելան Տօքին հրապարակ դացին։

Պանդոկապետը պատասխանեց իրենց.

—Ձեզ տեսած օրուանս իրիկունը սա՛ նամակը ստացայ, զոր ձեր ուշադրութեան կը յանձնեմ։

Բիվօլօ աչքէ անցուց նամակը, որ սա քանի մը աննշան տողերը կը պարունակէր.—

(Շարունակելի)

---

[45] ԺԻԼ ՄԱՌԻ

ՇՈԳԵԿԱՌՔԻՆ ՈՍԻՐԸ

(ՊՍՏԵՐԱԶԱՐԴ ԹԵՐԹՕՆ «ԾԱՂԻԿԻ»)

—Նոյն ինքն։ Կարդ մը ծանր պատճառներ զրոս ստիպուած եմ գոնէ առ այժմ ծածկել ձեզմէ, մղեցին իմ բարեկամներէս մէկը եւ զիս, իր վրայ հսկելու։

—Ոստիկա՞ն էք։

—Այո՛, բայց ո՛չ ձեր հակցածին պէս։

Լիւվինի զդուանքի շարժում մը բրաւ։

—Ինչ եւ է, բուն խնդրին դանք։ Կ'ըսէի թէ, 90000 ֆրանք չտեր էք Լիւպէրսաքէն։

—Այո՛։

—Շատեր կը կասկածէին թէ պիտի չկրնայ վճարել իր պարտքը։

—Դաղտնի պիտի մնայ մեր այս տեսակցութիւնը, այնպէս չէ՞։

—Կրնաք վստահ ըլլալ։

Հետեւեալ օրը, Թրիսթօ եւ Բիվոլօ, որոնք շատ իրաւունք ունէին իրենց հսկողութիւնը շարունակելու եւ Լիւպէրսաքը բնաւ աչքէ չփախցնելու, ցաւով լսեցին որ անիկա փոխեր է իր բնակութիւնը։

Նոր հասցէն ալ չէր ձգած առջի տեղը։

Ուրեմն փախա՞ծ էր։

Ահա՛ թէ ինչ մտածեցին անմիջապէս, երկու բարեկամները։

Հակառակ իրենց նախադդուշութիւններուն, կրնար ըլլալ որ Լիւպէրսաք հակցած ըլլար բաներ մը։

Եթէ յանցաւոր էր պէտք էր օձիքը ազատելու ճարը նայիլ, եւ իր առերեսս ունեցած վստահ երեւոյթը կրնար խորամանկութիւն մը ըլլալ։

Ուսկի՞ց կրնային դտնել հիմա զինքը։ Այս էր խնդիրը որուն վրայ կը մտածէին։

ԿՈՅՐԵՐՈՒ ՀԱՄԱԺՈՂՈՎ

Մարդասիրական շարժումներ ի նպաստ կոյրերուն.— Ինչպէ՞ս կարելի է բարոտրել անոնց վիճակը.— Ո՞նչ միջոցներ կը գործադրուին.— Կոյրերը ամենէն աւելի կարիք ունին որ արհեստներու կը յարմարին։

Ամէն անոնք որ քիչ մը մօտէն ուսումնասիրեն կոյրերուն վերաբերող բոլոր խնդիրները, երկու բանի պիտի հանդիպին, —մէկ կողմէ պիտի սքանչանան տեսնելով մէկ դարէ ի վեր ձեռք բերուած այն բոլոր արդիւնքները՝ որոնք անոնց կացութիւնը բարւոքած են. միւս կողմէ, ասոր հակառակ պիտի զարմանան, տեսնելով թէ դեռ ո՞րքան բան կայ ընելիք անոնց բարւոյն համար։

Արդարեւ, եթէ այսօր բազմաթիւ կոյրեր կը յաջողին իրենց աշխատութեամբը իրենց ապրուստը ճարել, եւ նոյն իսկ ապրիլ հանգստաւէտ պայմաններու մէջ, միւս կողմէ սակայն պէտք է ըսել թէ այդ կոյրերը ո՞րքան պզտիկ մաս մը կը կազմեն, քանի որ անոնց մեծագոյն մասը տակաւին շատ դժուարաւ կ'ապրի, իր ունեցած միջոցներովը չի կրնալով գոյութեան կռիւը մղել, թէեւ շատ մը վեհանձն սիրտեր շարունակ օգնութեան փութան եւ աշխատին գործ մը յարմարցնել անոնց։

Աշխարհիս ամէն կողմը մարդասիրական ընկերակցութիւններ հաստատուած են արդէն կոյրերուն ձեռնտու գտնուելու նպատակով, եւ 1878էն ի վեր միջազգային համաժողովներ կը գումարուին պարբերաբար, ամէնէն գործնական միջոցները ուսումնասիրելու համար միշտ կոյրերուն բարեկեցութեան ի նպաստ։

Այս համաժողովներուն վերջինը գումարուեցաւ, օգոստ. 6էն մինչեւ 10, Պրիւքսէլի մէջ, Պելճիքայի թագաւորին եւ հանրածանօթ ակնաբոյժ դուքս Շառլ-Թէոդոր տր Պաւիէռի բարձր հովանաւորութեան տակ։ Հակառակ նախընթաց համաժողովին դեռ մօտ ժամանակի մէջ գումարուելուն, (Բարիզի մէջ՝ 1900ի տիեզերական ցուցահանդէսի միջոցին), նորէն 250է աւելի ժողովականներ, աշխարհիս ամէն կողմերէն, նոյն իսկ Զինաստանէն եւ Ամերիկայէն՝ պատասխանելով Կազմակերպիչ Մասնախումբին հրաւէրին՝ փութացած հաւաքուած էին Պրիւքսէլի համաժողովը, — օտար կառավարութեանց պաշտօնական ներկայացուցիչներ, մասնաւոր վարժարաններու տնօրէններ, կոյրերու հաստատութեանց ուսուցիչներ, զանազան ընկերութեանց ուսուցանող-դերասան չյայտարարէ իր անձը, իրեն հետ ամէն խօսողի։

Մարդկային հոգիին չատ ցայտուն մէկ յատկանիշն է ատիկա։ Փառասիրութեան այդ ձեւը, ինքզինքը կարծելը այն բանը որուն երազովը կ'ապրի, մարդկութեան չատ տկար, եւ պիտի ըսէի զօրաւո՛ր մէկ կողմն է։

ՇԱՌԼԷՆ

Ինդիրը դժուար էր։ Բարիզ հազարաւոր օթէլներ ունի, որոնց բնակիչները ամէն օր կը փոխուին։

Եւ եթէ Լիւպէրսաք կ'ուզէր ծածկել ինքզինքը, վախ կար որ կեղծ անուն մըն ալ կ'առնէ եւ կը ծպտի։

Առանց ժամանակ կորսնցնելու, անոր դիմագծութիւնը հաղորդեցին ոստիկանութեան, եւ անոր հետ, մտերմական քանի մը տողեր ոստիկանապետին, որոնցմով կ'իմացնէին իրենց կասկածները, բայց միշտ իրը տակաւին անապահով բաներ մը ներկայացնելով զանոնք։

Տօքին հրապարակ վազեցին։

Ժիւլիէթ՝ Պրինեոլէի հետ ունեցած վերջին ժամադրութենէն ի վեր մա՛րդ տեսած չէր զինքը։

Լիւպէրսաքի սովորաբար դացած խաղարանը միայն կը մնայ։

Ութը օր շարունակ, մէյ մը մէկը, մէյ մը միւսը հակեցին խաղարանին

կոյրերը ամենէն աւելի չահ գտած են։ Ցեղոյ կու գան ձեռական աշխատութիւնները, ինչպէս կողովագործութիւն, խոզանակաշինութիւն եւ այլն։ Ասոնք կը ներկայացուին բարձրաքանդակ կէտերով, որոնք չատ որոշ կերպով կը չօշափուին մատներու տակ։ Պռայլի դրութիւնը սակայն մէկ թերութիւն մը ունի, այն է իր դանդաղութիւնը։ այսպէս, պէտք է համառօտել մէկ նշանով, մէկ քանի վանկեր կամ նոյն իսկ գործածական բառեր։ Կարելի է նոյն իսկ այս եւ դանակի՝ սղագրութեան համար գործածել։ Եւ սակայն առ այժմ կարելի չէ տակաւին վերջնապէս սղագրական միջոց մը ընդունիլ զայն։

Կարդացողին եօթերորդ յօդուածը բժշկական տեսակէտը կը ներկայացնէր եւ կը դառնար աչքերու հիւանդութեանց նախդգուշութեան շուրջը։ Ո՛րքան ալ նորածիններու աչքերուն տկարութիւնը կարելի ըլլայ նուազեցնել, եւ սակայն տլքոլամոլութիւնն ու սիֆիլիզը պիտի կրնային կուրութեան նպաստել դժբաղդաբար։

Իրենց նստաշրջանի մէկ քանի օրերուն մէջ, ժողովականները այցելեցին Պրիւքսէլի կոյրերու վարժարանները, որոնք Պելճիքայի փառքերէն մէկը կը կազմեն արդարեւ։ Հիանալի էին կոյր երկսեռ աշակերտներու ցոյց տուած երաժշտական տաղանդը, աշխուժութիւնն ու խելացութիւնը։ Կոյրերու ձեռագործներու ցուցադրութիւն մը մեծապէս չահագրգռեց համաժողովին անդամները, իրը

—Այդ ալ իրաւ է, ըսաւ Լիւվինի զարմացմամբ։

—Եւ այդ կասկածները անհիմն եղան, չէ՞, քանի որ Պ. Լիւպէրսաք հիմա իսկ վճարեց ձեզի իր պարտքը։

—Ուսկի՞ց գիտէք։

—Չեմ գիտեր, կը հարցնեմ կոր։

—Ծածկելու բան մը չունիմ։

—Վճարե՞ց։

—Ամբողջովին։ Ահաւասիկ, սա՛ թղթապանակին մէջն են Պ. Լիւպէրսաքի 90,000 ֆրանքները։

—Պիտի ուզէ՞ք արդեօք առ այժմ չգործածել այդ դումարը, եւ եղածին պէս պահել զայն, մինչեւ որ ես լուր տամ ձեզի թէ ա՛լ աղատօրէն կրնաք տրամադրել։

—Բայց ի՞նչ կը կասկածիք։ Լիւպէրսաք . . .

—Մի՛ հարցափորձէք զիս, չեմ կրնար պատասխանել։

Լիւվինի վայրկեան մը վարանեցաւ։

Թերեւս դժկամակութիւն մը կը զդար այդ դումարը չգործածելու համար իրեն տրուած հրամանին նկատմամբ։

Սակայն որոշումը առաւ չուտով։ Թղթապանակը պարաւ դրաւ զդրոցի մը մէջ։

—Այս դրամը հո՞ն պիտի մնայ, ըսաւ։ Բայց չատ մի սպասցնէք զիս։ Շատ մը մանր մունր առարկաներ ունենալ կը փափաքիմ, դորս այդ դումարով կրնամ գնել։

—Բառ մըն ալ։ Ձեր բարեկամներուն իսօքերէն վերջը, Պ. Լիւպէրսաքի այսքան չուտով դալուն չզարմացա՞ք։

—Օ՛, չատ բան հարցուցիք ալ, պարո՛ն ըսաւ երիտասարդը պզտուելեամբ։ Պ. Լիւպէրսաքը չեմ ճանչնար, խաղարանին մէջ միայն կը տեսնեմ զինքը, ու չեմ ուզեր որ իմ խօսքովս ամենաթեթեւ հատատում մը անգամ գտնեն իր վրայ ծանրացող կասկածները։

Ինդիրը դժուար էր։ Բարիզ հազարաւոր օթէլներ ունի, որոնց բնակիչները ամէն օր կը փոխուին։

Եւ եթէ Լիւպէրսաք կ'ուզէր ծածկել ինքզինքը, վախ կար որ կեղծ անուն մըն ալ կ'առնէ եւ կը ծպտի։

Առանց ժամանակ կորսնցնելու, անոր դիմագծութիւնը հաղորդեցին ոստիկանութեան, եւ անոր հետ, մտերմական քանի մը տողեր ոստիկանապետին, որոնցմով կ'իմացնէին իրենց կասկածները, բայց միշտ իրը տակաւին անապահով բաներ մը ներկայացնելով զանոնք։

Տօքին հրապարակ վազեցին։

Ժիւլիէթ՝ Պրինեոլէի հետ ունեցած վերջին ժամադրութենէն ի վեր մա՛րդ տեսած չէր զինքը։

Լիւպէրսաքի սովորաբար դացած խաղարանը միայն կը մնայ։

Ութը օր շարունակ, մէյ մը մէկը, մէյ մը միւսը հակեցին խաղարանին

չատ փափուկ եւ նուրբ արտադրութիւններ։

Վերջապէս, օգոստ. 10ին, սեղանով մը որ Թէոնէօռէնի զղեակին մէջ տրուեցաւ, եւ Պրիւկէն մինչեւ Օսթէնտ շրջագայութեամբ մը, համաժողովը վերջ դրաւ նիստերուն։

Այդ շրջագայութեան միջոցին, ժողովականները այցելեցին Պրիւկի կոյր աղջ. եւ արեւմտեան Ֆլանտրի խուլ-համրերու վարժարանները։ Օսթէնտի մէջ տրուած վերջին սեղան մը, վերջին անգամ կը մէկտեղէր համաժողովին անդամները, որոնք բաժնուելէ առաջ շնորհակալութիւն յայտնեցին համաժողովին նախագահ Հայր Սթօքմանսի եւ կազմակերպիչ Մասնախումբին։

Պրիւքսէլի այս համաժողովը կը ցուցնէ այն համակրութեան մեծ շարժումը՝ որ տեղի կ'ունենայ ի նպաստ կոյրերու դատին, եւ յոյս կը յայտնէ թէ հեղնտետ աւելի պիտի յառաջդիմեն այն միջոցները, որոնք կոյրերու ճակատագիրը պիտի փոխեն։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՎԱՐԺԱՐԱՆՆԵՐՈՒ ԱՇԽԱՐՀԱԿԱՆԱՑՈՒՄԸ

ՖՐԱՆՍԱԳԻ ՄԷՋ

Մինչդեռ մէկ կողմէ Ֆրանսական կառավարութիւնը կը գործադրէ այն օրէնքը՝ որ իդական միարանութեանց ձեռքը գտնուած վարժարաններուն փակումը կը տրամադրէ, միւս կողմէ ալ կ'աւարտէ միաբանական հանրային աղջկանց վարժարաններու աշխարհականացումը։ Այս երկու գործողութիւնները իրարմէ տարբեր բաներ են։ Առաջինը՝ որ քանի մը շաբաթներէ ի վեր միայն առաջ կը տարուի, նուիրագործուած է 1901 յուլիս 1ին հրատարակուած օրէնքով, մինչդեռ միւսը՝ որ տասնըվեց տարիներէ ի վեր կանոնաւորապէս առաջ կը տարուի, նուիրագործուած է 1886 հոկտեմբեր 30ին քուէարկուած օրէնքով։

Այս վերջին վրայ է որ պիտի խօսինք, ցուցնելու համար նաև թէ ինչ համեմատութեամբ գործադրութեան դրուած է մինչեւ այսօր, եւ թէ տակաւին ինչ գործ կը մնայ ընելիք։ 1886 հոկտեմբեր 30ին հրատարակուած այդ օրէնքը՝ որ քուէարկուեցաւ ան ատենուան հանր. կրթութեան նախարար Պ. Կոպլէի նախաձեռնութեամբ, եւ որ կերպով մը շարունակութիւնն էր Ժիւլ Ֆէրրիի կրթական վերանորոգման գործին, իր 17րդ յօդուածով հետեւեալը կը տրամադրէր.— «Ամէն կարգի հանրային վարժարաններու մէջ, կրթութեան գործը բացարձակ կերպով պէտք է որ աշխարհական մարմնի մը վստահուի»։ Նախանգապետները այդ օրէնքով իրաւունք ստացած էին ուզած ատեններն աշխարհականացնել ո՛եւ է աղջկանց վարժարան, առանց նահանգային խորհուրդին հաւանութիւնը առնելու։ Օրէնքը սակայն որոշ պայմանաժամ մը չէր սահմանած. անկարելի էր արդէն։ Եւ այդպէս, ամբողջ 16 տարի այդ գործը չարունակուած էր կանոնաւորապէս։ 1902ին միայն այդ կէտը ճշդուեցաւ ելեւմտից օրէնքին 70րդ յօդուածով որ հետեւեալ կերպով խմբագրուած է.—«Հանրային ամէն նախնական վարժարան՝ որ կին պաշտօնեաներով կը վարուի, պէտք է կատարելապէս աշխարհականացած ըլլայ 1903 յունվար մէկէն մինչեւ երեք տարի։ Այն նահանգներուն մէջ միայն ուր վարժարաններու աշխարհականացումը կրնայ նոր չէնքի մը գնումը եւ կամ կառուցումը հարկեցուցիչ դարձնել, այդ պայմանաժամը, նոյն թուականէն սկսելով, կարելի է երկարել մինչեւ 10 տարի։»

Այդ գործողութեան մասին գաղափար մը տալու համար հոս մէջ կը բերենք հետեւեալ ցուցակը՝ որ ցոյց կուտայ թէ այդ կարգի քանի՞ ֆրանսական վարժարաններ աշխարհականացուած են 1890էն ի վեր։

1890—1892	725 վրմրն.
1892—1893	300 »
1893—1894	369 »
1894—1795	311 »
1895—1896	333 »
1896—1897	355 »
1897—1898	121 »
1898—1899	512 »
1899—1900	502 »
1900—1901 (Ա. վցմեկ.)	139 »

1896-90, աղջկանց վարժարաններու աշխարհականացումը կը հաւասարի մանչերու վարժարաններու աշխարհականացման, գործ մը՝ որ մեւնոյն ատեն առաջ տարուած է այդ չորս տարիներու մէջ։

Այս պահուս, աղջկանց միաբանական հանրային վարժարաններու մէջ կը մնան 7170 միաբան-դաստիարակներ, որոնց 6035ը կանոնաւոր դրամանց գլուխը կը գտնուին եւ մնացեալ 1,135ն ալ օժանդակներ են միայն։ Այդ 7170 միաբան-դաստիարակները կը պաշտօնավարեն 3,588 նախնական, 457 կրօնական եւ 374 խառն վարժարաններու մէջ։

Այս թուականները կը վերաբերին 1901 տարուան։ 1902ին, այդ կարգի վարժարաններու աշխարհականացման գործը աւելի մեծ զարկ մը ստացած է, եւ ասիկա՝ ինչպէս ըսինք, 1902ի ելեւմտից օրէնքին պատճառաւ՝ որ, գործողութեան աւարտման համար որոշ թուական մը կը սահմանէ։ Մի՛միայն երեք ամսուան մէջ 1000 վարժարաններ աշխարհականացուած են, որով աշխարհականացուած վարժարաններու ընդհանուր թիւը հասած է 4500ի։ Սէնի, Վերին Ալպեաններու, Օտի, Քանթէլի, Քրէօզի, Լոյի, Արեւելեան Պիրէնեաններու, Վառի եւ Վերին Վիէնի նահանգային շրջանակներուն մէջ գործողութիւնը վերջնականապէս աւարտած է։ Աւարտելու մօտ է Ալլիէի, Ստորին Ալպեաններու, Ծովային-Ալպեաններու, Արիէժի, Պուշտիւ-Ռոնի, Քօրէզի, Ժէռի, Լօ-է-Կաոնի եւ Իոնի նահանգային շրջանակներուն մէջ։

Այսօր, ամէն տեղ, աշխարհական դաստիարակներու թիւը բաւական է կրթական պահանջներուն համար։ Նոյն իսկ, տեղ տեղ դաստիարակներու թիւը պէտք եղածէն չա՛տ աւելի է։ Այսպէսով, կարելի պիտի ըլլայ աշխարհականացնել անխտիր բոլոր աղջկանց հանրային վարժարանները, առանց կրթական գործը կաղցնելու։

ԱՒՍՏՐԻԱԿԱՆ ՌԱԶՄԱԿՈՐՁԵՐԸ

Ի ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒԹԵԱՆ

ՖՐԱՆՑ ԵՌԶԼԷՖ ԿԱՅՍԵՐ

Ահաւասիկ յատակագիծը այն ռազմափորձերուն զորս հաւաքաբար կը կատարեն աւստրիական ցամաքային ու ծովային ուժերը Իսթրիայի ծովեզերքներուն վրան ու մօտերը, ի ներկայութեան Ֆրանց Եռզէֆ կայսեր.— Աւստրիական տորմիղը ջնջուած է։ Բանակը ուրիշ գործերու զբաղած է եւ չի կրնար զօրագունդեր զրկել Իսթրիա։ Հետեւաբար տեղական զինուորները միայն կը մնան ինքզինքին պաշտպանելու համար։ Հակառակորդը չկրնալով ծովու կողմէն զրաւել Բօլան, ցամաքի կողմէն յարձակում կը փորձէ եւ գիշերանց մարդ կը հանէ ցամաք, քաղաք մտցնելու համար, մէկ ամրոցէ միւս ամրոց գոյութիւն ունեցող ամէնէն լայն անցքին մէջէն։ Հակառակորդ կողմը պիտի ներկայացնեն հետեւակազօրաց 87րդ եւ 97րդ զօրագունդները, իւրաքանչիւրը 100 հոգւոյ 16 գումարտակներէ բաղկացած, չորս թնդանօթներու մարտկոց մը, եւ հեծելազօրաց վաշտ մը։ Պաշտպանութիւնը պիտի կատարեն Բիզայի ըերդերուն զօրագունդը եւ Լանտր զօրաց 5րդ զօրագունդին երեք գումարտակները։ Երկու ամրոցներ որոնք իրարմէ մեծագոյն հեռաւորութիւնը ունին, այս առթիւ սպառազինուեցան պատերազմական ժամանակի պէս։

*** Թրիէսթէէն 4 թուականով կը հեռագրեն թէ, օրուան միջոցին կատարուող ռազմափորձերը տեղի ունեցեր են Բօլայի մօտ, Լիսինիանօի կողմը։ Մարդ ցամաք հանելու ձեւերկէն առաջ, գիշերային կռուին մէջ զրահաւորները եւ յածանաւերը յաջողեցան ջախջախել Թրիփիլանաւերու տորմիղը որ ծովեզերքը պաշտպանելու պաշտօնը ունէր։ Ատոր վրայ հետզհետէ ցամաք հանուեցան զինուորները եւ ծովային չորս թնդանօթներ։ Կռիւը շատ բուռն եղաւ։ Կէս ժամուան շատ ուժգին ռմբակոծումէ մը եւ հրացանաձգութենէ վերջ, պաշտպան զօրագունդերը ստիպուեցան Վէրչէվան լերան վրայ քաշուիլ, յաղթական զինուորներէն հալածուած։ Ժամը 7·15ին ցամաք ելաւ նաեւ թագաւորը որ մինչեւ այն ատեն Միքամար եռոթով ներկայ կը գտնուէր կռիւներուն։ Ռանիէրի արիզուքան ալ ցամաք ելաւ, եւ ամէնքը մէկ ձիերով ելան մինչեւ Լիսինիանօ։ 87րդ եւ 97րդ զօրագունդերու մարդիկը ծովային թընդանօթակիրներուն հետ յարձակում մը փորձեցին Վէրչէվան լերան վրայ։ Հրացանի ու թնդանօթի սոսկալի կռիւ մը թափիլ սկսաւ եւ տեւեց ժամ մը։ Ժամը ութին, պաշտպան թնդանօթակիրները լռեցին բոլորովին, ու քառորդ մը վերջը Վէրչէվան առնուած էր։ Այս ռազմափորձերէն տեսնուեցաւ թէ, զօրաւոր մարտանաւերու համար շատ դիւրաւ կարելի է մարդիկ հանել Իսթրիայի ծովեզերքները։ Ցրտոնց Եռզէֆ կայսրը Վիեննա վերադարձաւ։*

ՍԷՆ-ՎԷՆՍԱՆԻ ԲՈՐԲՈՔՈՒՄԸ

Սէն-Վէնսանի վերջին հրաբխային բորբոքման մասին հետեւեալը կը հեռագրեն.— Սեպտ. 5ի բորբոքումը վերջին մայիս ամսուան բորբոքումէն չա՛տ աւելի զօրաւոր ու երկարատեւ եղաւ։ Ահաբեկած ընակչութիւնը հոս հոն կը փախչի՝ պատսպարան մը գտնելու համար։ Երկրաշարժի թեթեւ ցնցումներ որոնք պարբերաբար կը զգացուին, կ'աւելցնեն խուճապը։ Սեպտ. 5ի օրը, առտուան մօտ, շարունակ զօրաւոր պայթումներ իրարու յաջորդեցին, նոյն ատեն Սուֆրիէր հրաբուխը կը գոռար, եւ փայլակներ վայրկեան մէյ մը կը պատռէին տիրող մթութիւնը։ Բիչ ետքը վերջին ծայր թանձր ամպ մը ժայթքեցաւ հրաբուխին խառնարանէն եւ ծաւալեցաւ քաղքին վրայ։ Բնակիչներէն շատեր՝ որոնք մակընթացութենէ մը կը վախնան, բլրակներու վրայ ապաստանած են։

Նիւ Եորքէն ալ հետեւեալը կը հեռագրեն սեպտ. 6 թուականով.— Քինկսթաունէն եւ Սէն Վէնսանէն առնուած լուրեր կը հաւատան թէ Սուֆրիէռի բորբոքումը սկսած է սեպտ. 2ին։ Բորբոքումը մեծ հատմութիւններ ստանալուն՝ կառավարիչը հրաւիրեց ընակիչները որպէսզի պարպեն Ժօռժթաունը, Շաթօ-Պէլ-Էռը եւ միւս հիւսիսային գիւղերը։ Բորբոքումը մանաւորաբար սասակացաւ սեպտ. 3ին, եւ այդպէս տեւեց մինչեւ սեպտեմբեր 4ի առտուն, բովանդակ կղզին ծուխի ամպով մը պատելով։ Կը կարծուի թէ Շաթօ-Պէլ-Էռ կործանած է։ Ծովու ճամբով պաշտօնական զրկուեցան՝ վնասին չափը եւ որչափ մարդիկ մեռած ըլլալը ճշդելու համար։

★ Քինկսթաունէն նոր հեռագիր մը՝ որ սեպտ. 5 թուականը կը կրէ, կը ծանուցանէ թէ Սէն-Վէնսանի հիւսիսային կողմը զրկուած պաշտօնեաները Շաթօ-Պէլ-Էռը եւ Ժօռժթաունը անվնաս գտեր են։ Ատոնց շրջակայ վայրերը միայն բաւական վնասուեր են։ Ժողովուրդը ամբողջովին մեկներ է։ Մինչեւ այսօր՝ ոչ ոք կրցած է մօտենալ Սուֆրիէռ սոսկալի հրաբուխին՝ որ բնաւ չի դադրիր բորբոքելէ։ Կը կարծուի թէ Քարիպներու երկիրը ամբողջովին կործանած է։

ՄԱՆՐ ԼՈՒՐԵՐ

★ Հնդկաչինէն հասած թղթաթերը կը ծանուցանէ թէ յուլիս 27ին տեղացի զինուորներու եւ երկթուղիի Աննամցի գործաւորներու միջեւ չատ լուրջ կռիւ մը տեղի ունեցեր է, որու միջոցին գնդապետ Սրիէր եւ ուրիշ անձ մը ծանր կերպով վիրաւորուեր են։ «Բուռիէ տը Հայոնկ» այդ կռուին նկատմամբ հետեւեալ մանրամասնութիւնները կը հաղորդէ.—Յուլիս 27 ին, ժամը 7½ին, Շէս-Թուլ գիւղին վրայ երեւցան չատ մը հետեւակազօրքեր՝ որոնք ուզեցին գիւղերուն շրջը դրուած արգելքը անցնիլ։ Անտամցի պահապանը դէմ կեցաւ, եւ տեսնելով որ զինուորները անպատճառ կ'ուզեն անցնիլ, օգնութիւն խնդրեց կայարանէն։ Հարիւրապետ Տիւբրա եւ Աննամցի գործաւորներու խումբ մը իսկոյն օգնութեան հասան, առանց գիտնալու թէ ինչ կ'անցնի գուրսը։ Բայց երբ տեսան որ ընկերի զինուորները (Աննամցի) հետզհետէ կը չատանան, լուր տուին ոստիկանութեան՝ որ իր կարգին զինուորական հրամանատարին տեղեկագրեց եղելութիւնը։ Բնիկ զինուորները, ամբոխուելով զինուած, յարձակեցան Աննամցի գործաւորներուն վրայ, եւ անոնցմէ չատերը վիրաւորեցին։ Յետոյ խոշոր քարեր գրին շինութեանց միջոցին հատատուած թրամվէյի գիծերուն վրայ։ Իրողութիւնը հասկցուեցաւ իսկոյն։ Բնիկ զինուորները ապատամբած էին, եւ իրենց արարքը կ'ուզէին պատկել մէկ քանի չահատակութիւններով։ Բիչ ետքը, օգնական զինուորներուն հասնելէն վերջ, կռիւն կանոնաւոր կռիւ մը սկսաւ երկու կողմերուն միջեւ։ Այդ միջոցին է որ գնդապետ Սրիէր վիրաւորուեցաւ թեթեւ կերպով, եւ իսկոյն իր ընակարանը փոխադրուեցաւ։ Տասնապետ մը՝ որ վիրաւորուած էր եւ որ չատ ծանր վէրքեր ստացած էր, հիւանդանոց փոխադրուեցաւ։ Ապրատամբներէն 40ը ձերբակալուելով բանտարկուեցան։*

★ Վերջերս Բէշթայի մէջ գումարուեցաւ այն մեծ ժողովը, որ վերջնական հանգամանք մը պիտի տար ատենէ մը ի վեր Աւստրիոյ եւ Հունգարիոյ միջեւ փոխանակուած բանակցութիւններուն։ Այս ժողովին մէջ զլխաւորապէս նկատողութեան առնուեցաւ մաքսային սակաղոյցի խնդիրը, որ արդէն բաւական ծեծուած էր ասկէ առաջ Վիեննայի մէջ գումարուած ժողովին մէջ։ Եւ սակայն կարելի չեղաւ այս անգամ ալ լուծում մը տալ ատոր, որովհետեւ Հունգարիոյ նախարարապետը առարկարձիք գտնուեցաւ արհեստական արտադրութիւնները մաքսատուրքէ զերծ թողլու առաջարկին, այնպէս որ ուրբ օր ետքը Պ. Զէլ եւ հունգարական նախարարներէն ոմանք նորէն Վիեննա պիտի երթան, երրորդ գ ումարումի մը մէջ այս մասին եւ դեռ ուրիշ մէկ քանի անլուծելի կէտերու մասին վերջնական համաձայնութիւն մը զոյացնելու համար։

★ Մօտ օրէն Մոսկուայի մէջ տեղի պիտի ունենան Ռուսիոյ մեծ ռազմափորձերը։ Հարաւային Ռուսիոյ մէջ գտնուող զօրագունդերուն մեծագոյն մասը պիտի մասնակցի այս ռազմափորձերուն, եւ արդէն Օտեսայէն ճամբայ ելնել սկսած են։ Այս մեծ ռազմափորձերուն մէջ պատերազմական ամէնէն նոր գործիքները փորձի պիտի ենթարկուին։

★ Ճարոնի երկրագործական եւ առեւտրական նախարարը այս պահուս Բրէզորիա կը գտնուի, ուսումնասիրելու համար թէ ի՞նչպէս կարելի է իր մէկ փափաքը գործադրութեան դնել, այսինքն թէ՝ Ճարոնի հողագործ ժողովուրդին մաս մը Թբրանսվալ գաղթել տալ։ Ասկից զատ, Ճարոնի նախարարը պիտի ուսումնասիրէ նաեւ Ճարոնի ճարտարուեստի արտադրութիւններն ու բերքերը Հարաւ. Ափրիկէ ներածելու եւ Ճարոնի ու Թրանսվալի միջեւ չոգենաւային երթեւեկութիւն մը հաստատելու եղանակները։

★ Անգլիոյ գաղթական նախարար Մ. Զէմպրլէնի եւ պոէր զօրավարներուն միջեւ նախապէս ծանուցուած տեսակցութիւնը տեղի ունեցաւ, որուն մեծ կարեւորութիւն կը տրուի, անով որ, ներկայ գտնուեր են նաեւ անոր Լորտ Քիչնրը եւ Լորտ Օնսլաուտ։ Եւ սակայն խորհրդաժողովեան արդիւնքը գաղտնի կը պահուի։ Պոէր զօրավարները իրենց մայրենի լեզուէն զատ ուրիշ լեզուի ծանօթութիւն չունենալնուն՝ տեսակցութիւնը թարգմաններու միջոցով տեղի ունեցեր եւ այս պատճառաւ երկար տեւեր է։ Հաւանական է որ յառաջիկայի պաշտօնական ծանուցումի տեսակցութեան արդիւնքը։ Լորտ Քիչնրրի ներկայութիւնը կարծել կու տայ թէ զինուորական խնդիրներու վրայ ալ խորհրդակցուած ըլլայ։

★ Պուքրէշի թերթերը կը գրեն թէ ռումանական կառավարութիւնը հինգ հատ մարտանաւի շինութիւնը յանձնարարեր է Անգլիոյ նաւաշինարաններու։

★ Պուլկար կառավարութիւնը ասկէ առաջ փակած ըլլալով Սոֆիայի ռումանական վարժարանը, ռումանական կառավարութիւնն ալ իր կարգին Տոպրիցայի մէջ գտնուող պուլկար վարժարաններուն ազդարարեր է տեղական օրէնքներուն համակերպիլ։ Հակառակ պարագային, եթէ մինչեւ երեք օր համակերպութիւն չյայտնուի, որոշեր է փակել զանոնք։

★ Պուլկարիոյ Թէրթինսկոյ իշխանը առնի օր Զամ-Դորուէն Սոֆիա վերադարձեր է։

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՓԱՅՏԻ ՃԱՐՏԱՐԱՐՈՒԵՍՏԸ

ՌՈՒՄԱՆԻՈՅ ՄԷՋ

Փայտի ճարտարարուեստը չատ մեծ զարգացում մը ստացած է մանաւանդ 20 տարիէ ի վեր՝ Ռումանիոյ մէջ, ուր արդէն չատ հին ճարտարարուեստ մըն է անիկա։ 1900 տարուոյ համար պատրաստուած մէկ վիճակագրութեան մը նայելով, Ռումանիոյ անտառաց նախարարութիւնը իր տեսչութեան տակ 2,774,048 հէքթարի տարածութիւն մը ունի, որ քսանը-մէկ հարիւրորդ մասը կը կազմէ ամբողջ երկրի մակերեսոյթին, եւ որ տապէս կը բաժնուի.—1,085,083 հէքթարը կը պատկանի պետութեան, 125,986 հէքթարը արքունի ստացուածքներու, 125,986 հէքթարը՝ հանրային հասատութեանց (խնամակալ մարմիններ ընդհանրապէս), վերջապէս 1,492,841 հէքթարը մասնաւորներու։ Ինչպէս կը տեսնուի, մասնաւորներու սեփականութիւնները ամէնէն մեծ մասը կը գրաւեն անտառներուն, այսինքն 300,000 հէքթար աւելի պետականներէն, որոնք այս հաշուով երկրորդ կարգի վրայ կ'ինան։

1900ին կատարուած անտեսական enquêteը կը հաստատէ թէ Ռումանիոյ մէջ 36 հատ մեքենական սղոցարաններ կան, որոնք մեծագոյն մասամբ հաստատուած են Նէմցի շրջակայքը, որ ամէնէն աւելի անտառախիտ մասն է երկրին։ Այս գործարանները ճարտարարուեստի օրէնքին բոլոր առաւելութիւններէն կ'օգտուին։ Կան նաեւ ուրիշ գործարաններ եւ մեքենական սղոցարաններ, որոնք սակայն չեն վայելեր այդ օրէնքին ընձեռած դիւրութիւնները։ Անտառաց նախարարութեան կողմէ բացուած ճարտարարուեստական enquêteր անոնց մասին ալ դրական ծանօթութիւններ պիտի տայ։

Վերոյիշեալ 36 հաստատութիւններուն գրամագլուխը 1900ին 13 միլիոն 896,190 ֆրանքի գումար մը կը ներկայացնէր, որուն 6,472,816 ֆրանքը հաստատուն գրամագլուխ էր (հող, չէնք, մեքենայ, եւ այլն,) եւ 7,422,374 ֆրանքը շարժուն գրամագլուխ։ Տեղական նախնական նիւթերը,—թմբիէ, հաճարէ, մայրիէ, եղեւինէ եւն. հանուած—որոնք գործածութեան յատկացուած են, 4,840,000 ֆր-ի արժէք մը կը ներկայացնեն, եւ ներածուած փայտերը—որոնք մանաւանդ Պուքովինայէն կը փոխադրուին, 1,675,000 ֆր-ի արժէք մը։—Գործարաններու արտադրութիւնը 10,645,221 ֆրանքի արժէք մը ունեցած են, իսկ շարժիչ զօրութիւն յառաջ բերող ձիերուն թիւը՝ 3,216ի հասած։

1898, 1899 եւ 1900 տարիներու միջոցին, սղոցարանները չորս երկու միլիոն խորանարդ մէթր չգործուած փայտ սղոցած են, եւ գործարանները 1,000,000 խորանարդ մէթր ձեւաւոր փայտ պատրաստած են, որ ըսել է վաթսուն հարիւրերորդ մասը չգործուած փայտերուն։

Գործածուող փայտերէն յիշենք հնչուն փայտը, որ արքունի սեփականութեանց յատուկ եւ ուրիշ մէկ քանի գործարաններու մէջ կը կոփուին։ Եղեւինի փայտի այս մէկ տեսակը կը ծախսուի մէկ խորանարդ մէթրը 42 ֆրանքի տեղւոյն մէջ։ Գերմանիա այդ փայտին վաճառը 3,000 է մինչեւ 6,500 ֆրանքի կը դնէ։

Պետութենէն այս գործարաններուն յատկացուած շնորհումներուն գումարը կը հասնի տարեկան 1,026,879 ֆրանքի, որուն 468,618 ֆրանքը մաքսազերծութենէ կը գայանայ, 202,000 ֆրանքը՝ ապահովութենէ, եւ 355,612 ֆր-ը՝ չոգեկառքով փոխադրութեանց համար զեղչուած դիներէ։ Բանէ դուրս որ Մոլտավիոյ մէջ հաստատուած գործարաններէն մեծագոյն մասը իր արտադրութիւնները մինչեւ Կալաց լաստերով կը փոխադրէ։

Գործարաններ արհեստագիտական եւ վարչական հիւղերուն համար 580 հոգի կը գործածեն, որոնք մեծագոյն մասով ռումանեան են, եւ 5000 գործաւոր։ Վճարուած տարեթղթակները, իւրաքանչիւր տարուան համար մօտ երկու քառակէս միլիոն ֆրանքի կը հասնին։

ԱԶԳ. ԿԵՂՐ. ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Ազգ. Կեդրոնական վարժարանի խնամակալութիւնը վերջին երկու ամիսներուն մէջ ուսուցչական մարմնոյն հետ հաւաքական նիստեր ունեցավ համախորհուրդ ճշդած է մինչեւ հիմա գործադրուած ծրագրին մանրամասնութիւնները։ Այս առթիւ հետեւեալ երկու կարգադրութիւններն ալ տեղի ունեցած են։

1. Ե. եւ Դ. դասարանի աշակերտները միասին պիտի հետեւին կարգ մը առարկաներու։ Այս գրութիւնը որ ասկէ առաջ ալ գործադրուած է վարժարանին մէջ՝ երբ դպրութեանց եւ դիտութեանց ճիւղերու բաժնուած էին Դ. եւ Ե. դասարանները, թոյլ պիտի տայ խնամակալութեան նոյն իսկ սակաւաթիւ աշակերտներու համար բաց ունենալ միշտ Ե. դասարանը։

2. Որոշուած է որ դերմաներէն լեզուն որ ասկէ առաջ կ'աւանդուէր Դ. դասարանի, աւանդուի Դ. դասարանէն սկսեալ։ Աշակերտներուն համար պարտաւորիչ պիտի ըլլայ հետեւիլ կա՛մ գերմաներէնի կամ անգլիերէնի դասախօսութեանց եւ ուզող աշակերտները պիտի կրնան ուսանիլ այդ երկուքը։ Լեզուները միանգամայն։

Յառաջիկայ 1902-1903 տարեշրջանի համար ուսուցչական մարմինը հետեւեալ տարրերէն կազմուած է.

Տէր Սահակ Սարգ բինդ. Տէր Սարգսեան, Կրօնագիտութիւն. — Յակոբ էֆ. Գուրգեն, Հայերէն գրաբար եւ Հայ մատենագր. պատմութիւն. — Հրանտ էֆ. Ասատուր, Հայերէն աշխարհաբար եւ ընդհ. գրականութեանց պատմ.—Գրիգոր էֆ. Մարգարեան, Պատմութիւն եւ Աշխարհագրութիւն.—Մարկոս էֆ. Նարսեսեան, Պատմութիւն. — Աբրահամ էֆ. Տէր Յակոբեան, Իմաստասիրութիւն.—Յակոբ էֆ. Յակոբեան, Իրաւագիտութիւն.— Մինասպէյ էֆ. Շամտանճեան, Բաղաքակրթութեան Պատմութիւն, Բաղ. Տնտեսութիւն եւ Գերմաներէն.—Յովհաննէս Մուրատեան, Իգնատիոս Մուրատեան, Յովսէփ Գուրումճեան էֆ.ը եւ Պ. Մարս Մակինիս, Ուսողական եւ բնական գիտութիւններ.— Սոփոն էֆ. Սիրուանեան, Տոմարակալութիւն. —Ստեփան էֆ. Կուրտիկեան, Օսմաներէն, Պարսկերէն, Արաբերէն, Օսմ. Մատենագր. Պատմ.—Պողոս էֆ. Քէրեանեան, Օսմաներէնէ ֆրանսերէն եւ ֆրանսերէնէ օսմաներէն թարգմ. — Գառնիկ էֆ. Բարուանակեան, Օսմաներէն.—Յովհաննէս էֆ. Հինդլեան, Ֆրանսերէն.— Պ. Ադրիէն Շիւզէյ, Ֆրանսերէն. — Խաչիկ էֆ. Թանքաճեան, Գծագրութիւն եւ Գեղագրութիւն։

Վարժարանս ընդհանուր հսկողն է Գառնիկ էֆ. Բարուանակեան։

Սոյն ուսուցչական տարրերով Ազգ. Կեդրոնական վարժարանը կուտայ խնամուած երկրորդական կրթութիւն մը, հետեւաբար խնամակալութիւնը կը հրաւիրէ թաղային նախակրթարաններու չրջանաւարտից ծնողքները՝ օգտուիլ Կեդրոնական վարժարանի ընծայած առաւելութիւններէն։

Խնամակալութիւնը նոյնպէս նոր կարգադրութիւններ բրած է Կեդրոնական Նախակրթարանի համար, որ յառաջիկայարի պիտի ունենայ նաեւ բարձրագոյն դասընթացքի Բ. տարին։

Ի դիմաց Խնամակալութեան

Ատենադպիր — Ատենապետ

Ե. ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ — Ե. ԷՍԱՅԵԱՆ

Ղալաթիա, 25 յուլիս 1902 — 3—4

ՇԵՐՔԻՆ

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ

ՊԱՇՏՕՆ.—Մարտինի Տէֆթէրխանէի պաշտօնեայ անուանուեցաւ Հասան Համիտ էֆ., որ ասկէ առաջ քանի մը գաւառակներու մէջ թափուր քէթխիւտա եղած է։ Արշիպեղոսի կուսակալութեան վերաքննիչ ատենին պատժական ճիւղին նախագահ անուանուեցաւ Էսիրնէի վերաքննիչ ատենին ընդհ. դատախազ Ազտիլլաթիֆ էֆ., որուն յաջորդեց Գոնիայի նահանգին վերաքննիչ ատենին պատժական ճիւղին նախագահ Բէշիր պէյ։

ԱՍՏԻՃԱՆ.—Ուլայի Ա. ատենի տրուեցաւ Անտառաց, Հանքաց եւ Երկրագործական նախարարութեան մէջքուպճի Մէհմէտ եւ իր օգնական Նազմի պէյերուն։ Ուլայի Բ. ատենի՝ օտար մասնոյ դիւանին միւմիյիզներէն Բեազիտ պէյի եւ Միթէմաիլի ատենի՝ Ճէլալ Իւնսի պէյի։

ՊԱՏՈՒԻԱՆԵԱՆ.—Բ. կարգի Օսմանիէ պատուանշան տրուեցաւ Կայսերական Պալատան քարտուղարներէն Էմին եւ Մէհմէտ Թէվֆիգ պէյերուն։ Դ. կարգի Մէճիտիէ Կայս. Պալատան քարտուղարներէն Իսմայիլ Հաղը եւ ծածկագրութեան քարտուղար Էյնա պէյերուն։ Դ. կարգի Օսմանիէ՝ թագաւորական Դ. շրջանակի ատենապահական մարմնոյն նախագահ տեղակալ Մէհմէտ Ալի պէյի եւ նոյն մարմնոյն անդամներէն Թէոտոր Լիֆի։

Ս. կարգի Շէֆֆգատի պատուանշան տրուեցաւ Ծովակալ Բալուճպոյի աղջկան՝ Օրիորդ Դաւլաթիայի։

ԹՈՒՐԲԻՆ ԵՒ ԻՏԱԼԻՈՅ.— Իտալական կ'ըսէ.—«Թրքաստան» լրագիրը՝ որ Իտալական մամուլին մէջ կարեւոր տեղ մը ունի եւ համբաւաւոր քաղաքագէտ ու նախարարապետ հանգուցեալ Բրիսբիի ըերանը եղած է ժամանակին, խօսելով Վիքթոր Էմմանուէլ թագաւորին կողմէ Վեհ. Սուլթանին մեծարանքներ մատուցանելու համար Պոլիս եկող Ծովակալ Բալուճպոյի եղած կայս. պատիւներուն ու սիրալիր ընդունելութեան վրայ, գոհութեամբ ըսած է թէ ատոնք համակրութեան ցոյցեր են երկրի մը՝ որ ոչ մէկ ատեն խանգարած է օսմ. կայսրութեան հետ ունեցած բարեկամական յարաբերութիւնները եւ քաղաքական զանազան խնդիրներուն մէջ օսմ. կառավարութեան իրաւունքներուն ծառայած է։ Այսօր, շնորհիւ Վեհ. Սուլթանին, երկու պետութեանց միջեւ գոյութիւն ունեցող սրտագին յարաբերութիւնները հետզհետէ աւելի կ'ուժգնանան եւ կը հաստատուին։

ՎԵՀ. ՍՈՒԼԹԱՆԸ արծաթէ չինուած մեծ ու զարդարուն վազներ նուիրեց ծովակալ Բալուճպոյի հրամանատարութեան տակ գտնուող իտալական նաւաբեկներն, ի յիշատակ այն այցելութեան զոր վերջին անգամ երբեւ անիկա գէպի օսմ. ջուրեր եւ Պոլիս, Իտալիոյ թագաւորին կողմէ մեծարանքներ մատուցանելու համար Ն. Կ. Վեհափառութեան։ Ծովակալ Բալուճպոյ կրկին ու կրկին երախտագիտութիւն եւ շնորհակալութիւն յայտնեց Վեհ. Սուլթանին։

** Ծովակալ Բալուճպոյի նաւամարտը որ մինչեւ հիմայ Պէյլիքայի նաւահանգիստը կը գտնուի, յառաջիկայ երեքշաբթի օրը Իզմիր պիտի այցելէ, կը գրէ նոյն քաղաքէն թերթ մը։

** Մինչեւ Պէյլիքայի նաւան-

գիսաը Ծովակալ Բալումպօի ընկերացով օսմ. պատուիրակութիւնը ղոր կը կազմեն կայս. թիւնապահ Ֆէրիդ Ահմէտ Ալի փաշա, հարիւրապետ Թալաթ, Ալաէտտին, մի լազիմ Հիւսամէտին, եւ Ահմէտ Սալահէտտին պէյերը, երկ առուս իտալական շոգենաւով մայրաքաղաքս դարձաւ։ Ահմէտ Ալի փաշա ծովակալէն հրաժեշտ առած պահուն, այս վերջինը նորէն չնորհակալութիւն յայտներ է Պոլսոյ մէջ իրեն եղած պատիւներուն համար եւ ըսեր է թէ բնաւ չպիտի մոռնայ անոնց յիշատակը, խնդրելով նաեւ որ այս պարագաները հաղորդէ Վեհ. Սուլթանին։

ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԻԱՅԷՆ հասած նամակներ շատ փայլուն կը նկարագրեն հանդիսաւորութիւններն ու լուսաւորութիւնները որոնք կատարուեցան այդ քաղաքին մէջ Վեհ. Սուլթանին գահակալութեան տարեդարձին օրը։

ՄԻԼԱՍ գաւառակին Գոլաճրդ անուն պետական անտառներուն մէջ նախորդ շաբթու հրդեհ ծագելով, հովին սաստկութեան պատճառաւ 6-7 օր այրեր է։

ՄՈՒՏԱՆԻԱ-ՊՐՈՒՍԱՅԻ կառավարութիւնը օգոստ. 25ի կէս օրէն վերջը Մուտանիայէն առած ճամբորդներով երբ Բուլղարու անուն զառիվերին վրայ կը հասնի, մէկէն ի մէկ կը մրնայ։ Մինչեւ իրիկուն կը սպասեն հոն ճամբորդները, վերջապէս իրիկուան Մուտանիայէն եկող շոգեկառքը կը հասնի եւ իրեն կապելով միւսը կը քաշէ մինչեւ Պրուսա։ Կէս գիշերին միայն խեղճ ուղեւորները տեղերնին կը գտնեն։

ԿՐՕՆԱՓՈԽՈՒԹԻՒՆ. — Վոսիոր եէնիմահալէ բնակող Թէօքիլի անուն ցոյն կին մը իսլամական կրօնքը ընդունեց եւ կոչուեցաւ Ֆաթմա Հըստիէ։ Հէնդարայի Սաֆի ու Ղալաթիայի Սալթանա անուն կիներն ալ նմանապէս Իսլամութիւնը ընդունեցին եւ կոչուեցան առաջինը Հիսայէթ եւ երկրորդը Ֆաթմա Մագպուլէ։

ՄՈՒՇԻ նախորդ միթէաարքի հաճի Իսմայիլ փաշա Պոլիս եկաւ։

ԽՂԴՈՒԱՆ. — Երկու հատ քառաթիֆի աշկերտներ երէկ Իսկիւտար Շէմսի փաշայի առվնտ ծով կը մտնեն, բայց լողալ չգիտնալնուն պատճառաւ կը խղդուին։ Դիակները ջուրէն հանուելով քննուելէ վերջ թաղուեցան։

ՄԱՂՆԻՍԱՅԻ եւ շրջականերուն մէջ ամսոյս սկիզբները տեղացած անձրեւներն ու կարկուտը շատ մը վնասներ հասցուցեր են այգիներուն ու պղտաստաններուն։

ՌՈՒՄԱԿԱՆ դեսպանատան «Բուպանից» պահականաւը Օտեսա մեկնեցաւ, դեսպան Պ. Զինովիէվի վերադարձին անոր տրամադրութեան տակ գտնուելու համար։

ԲՈՒԼԵՐԱՆ ԵՒ ԺԱՆՏԱՒՏՐ. — Բուլիան Եգիպտոսի մէջ. — Օգոստոս 27ին Աղեքսանդրիոյ մէջ պատահած են քոլերայի 43 դէպք եւ 35 մահ, Տամիէթի մէջ՝ 13 դէպք եւ 12 մահ, Սուէզի մէջ 3 դէպք, Ռոզէթի մէջ 55 դէպք եւ 50 մահ։ Եգիպտոսի ուրիշ կողմերը նոյն օրը պատահած են 1511 դէպքեր եւ 1240 մահեր։

*** Շատ խիստ պատուէրներ տրուեցան առողջապահական պաշտօնեաներուն որպէսզի ամենափոքր անուշադրութիւն մը անգամ չընեն հիմա որ, Եգիպտոսի մէջ քոլերան սարսափելի համեմատութիւններ առնել սկսած է։ Պզտիկ թերացում մը ընող պաշտօնեան խստօրէն պատասխանատու պիտի ճանչցուի։

*** Բուլերայի մասին կը գրեն Ա. Զեքանդրիայէն. — Հիւանդութիւնը Եգիպտոսի ամէն կողմը տարածուեցաւ սոսկալի կերպով։ Աղեքսանդրիոյ մէջ զբաղեցուած միջազգային առողջապահական ժողովին ըսածին նայելով քոլերան Եգիպտոսի մէջ ամէն օր հազարաւոր զոհեր կը տանի եւ բաց ի Բուլ Սայիտէն ու Իսմայիլայէն ամէն կողմ սարսափ կը տիրէ։ Եգիպտոսի ներսերը մահերուն թիւը հետզհետէ կ'աւելնայ։ Եւրոպական յուլիս 15էն մինչեւ օգոստոս 15 պատահած դէպքերու թիւն է 4778 եւ մահերու թիւը 3246 հոգի։ Առողջապահական պաշտօնեաները շատ դժուարութիւն կը քաշեն հիւանդութեան դէմ մաքառելու ատեն։ Դժուարութեանց մեծագոյնն է այն դժկամակութիւնը՝ զոր ժողովուրդը ցոյց կու տայ իրենց, գիւղական առողջապահական օրինաց հնազանդիլ չուզելով։

ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ՏՈԲԹ. ԷՇԻՐ անուն մէկը Վանի մէջ անկանոն ու գիտակցութեան պահանջմանց հակառակ հիւանդանոց մը բացած եւ քանի մը հիւանդներու վրայ բժշկական լուրջ գործողութիւններ կատարելով անոնց մահուան պատճառ եղած ըլլալուն համար քաղաքային բժշկական ժողովը հրամայեց անմիջապէս փակել զայն եւ անոր տեղ հարիւր անկողնոց կառավարական հիւանդանոց մը բանալ։

ՕՏԵՍԱՅԻ դէմ գրուած 5 օրուան առժամեայ քարանթիւնն 10 օրուան բարձրացաւ։

ՀԱՆԲԱՅԻՆ ԶՈՒՐԵՐ. — Տարբալոյծ Տոքդ. Ահմէտ Հիւսէյին էֆ. որ Ատա Բազար զրկուած էր, այնտեղուանքը գտնուած հանքային ջուրերը քննելով անոնց նմոյշները առնելու համար, իր պաշտօնը աւարտած ըլլալով Պոլիս վերադարձաւ։ Բերած նմոյշները բժշկական վարժարանի քիմիական աշխատանոցը զրկուեցան, տարբալուծուելու համար։ Ասկէ քանի մը տարի առաջ Պոնկոլոքի փաշա ալ նոյն պաշտօնով Ատաբազար գացած էր։ Ահմէտ Հիւսէյին էֆ. Ատաբազարի շրջակայ լեռներն ու անտառները պտտելով այնտեղուանքի բոյսերու եւ հանքային հարստութեանց մասին շահեկան նօթեր առած է։

ՄԱԲՍՍՅԻՆ. — Տիմնիթիի անուան Բատուէն եկած լիքէօրներ անիլին վնասակար նիւթով ներկուած ըլլալնուն համար իրենց մուտքը արգիլուեցաւ։

*** Իտալացի յանձնակատար Տարմոի անուան մաքսատուն հասած հինգտիա քէօքիւ փոչի՝ որ ճիշդ խորտոլուած ու քաշուած խառուքի գոյնն ու տեսքը ունի, թոյլ տրուեցաւ որ անցնի այն պայմանով միայն որ, իբր հինգտիս քէօքիւ. ծախսուի եւ ո՛չ թէ իբր խառուք։

ԶԻՆՈՒՈՐԱԿԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԱՑ վերատեսչութիւնը շրջաբերականաւ ծանոյց բոլոր առողջապահական քննիչներուն եւ կեդրոնական բժիշկներուն թէ, պէտք է անպատճառ տուգանք առնել անոնցմէ որոնք բժշկութիւն, դեղագործութիւն եւ վիրաբուժութիւն կ'ընեն առանց վկայական ունենալու։ Բժիշկներէն պէտք է առնել 6 ոսկի, դեղագործներէն 5 եւ վիրաբոյժներէն 2 ոսկի։

ՊԱՐԱԿԱԿԱՆ ԴԵՍՊԱՆ իշխան Միրզա Բիզա խան տակաւ է։ Բժիշկներուն յանձնարարութեամբը երէկ Մեծ-Կղզի գնաց օդափոխութեան եւ իջաւ Օթէլ Էմբէրիալ։ Իշխանը քանի մը օր հոն պիտի մնայ։

ՁԵՐԲԱԿԱՂՄԱՆ ՀՐԱՄԱՆԱԳԻՐ. — Պոլսոյ վերաքննիչ ատեանի ընկ. դատախազութիւնը ձերբակալման հրամանագիր հրատարակած է Ճէյլայ Շէվզը անուն անձին դէմ, որ իր երկրէն խայտ տալով Բարիզի խռովարարներուն միացած ըլլալուն համար իբր ոճրագործ ամբաստանուած է։

ՁՕՐ ԳԱՒԱՌԻՆ մէջ գտնուած քանի մը ոսոխկան զօրաց պահակնոցները շատ հինցած ըլլալով կայս. Իրատէի մը համաձայն պիտի նորոգուին 73,400 գրուշ ծախքով։

ԿԱՅՍ. ԻՐԱՏԷ ՄԸ հրամայեց չինել փառաւոր չէնք մը ուր, հոս հոն, փոզոցները թափառական պտակող տղաքը ժողվելով անոնց կրթութիւն ու դաստիարակութիւն տրուի։ Այս մասին պէտք եղածը հաղորդուեցաւ կրթական նախարարութեան։ Առ այժմ մինչեւ որ չինուի որոշուած չէնքը, տուն մը պիտի վարձուի այդ նպատակին իրագործման համար։

ՌՈՒՄԱՆԱԿԱՆ կառավարութիւնը հնտեւեալ պատուանշանները տուած է. — «Էշմուալ տը Բումանի»ի Ա. կարգը Արտաքին Գործոց Նախարարութեան պաշտօնատարներէն Հաղգը պէյի եւ նոյն պատուանշանին Բ. կարգը՝ գրաքննիչ Կրաթի էֆ.ին։ «Գուրոն տը Բումանի»ի Ա. կարգը Կայս. Դիւանի Ա. թարգման Տավուտ էֆ.ին։

ԲԱԼԱՀԻՅԷ զաւառակին դատական դատարանին նախագահ Բրիւտի էֆ. եւ անդամ Հիւսէյին Հիւսնի ու Պէքիր Սրտը էֆենդիները դատի տակ առնուեցան։

ՍԵԼԱՆԻԿԻ, Այարնի եւ Գոնեայի նահանգներուն մէջ գտնուած զանազան հանքերէն ներկայ տարւոյ առաջին վեց ամիսներուն մէջ 3326 թոնս հունձք հանուած է։

ՀՐԻԵՀ. — Օգոստ. 26էն 27 լուսնալու գիշերը Քէօմահեայի մէջ Բիւրինճ իսանէն հրկէզ ծագելով 4-5 ժամ այրեր է։ Մանրամասնութիւնները կը պակսին։ Միայն 10 ձիերու մեռած ըլլալը յայտնի է։

ԱՆԱՏՕԼՈՒԻ երկաթուղեայ Հայտարի-Փաշա—Լինկիւրի գիծին հատուածը եւրոպական օգոստ. 27էն սեպտ. 2 եղած է իրաքանչիւր քիլոմէտրի համար 14 914.04 ֆր., այսինքն անցեալ տարւոյ նոյն ժամանակամիջոցի իրաքանչիւր քիլոմէտրի հատուածէն 3123.61 ֆր. աւելի։ Էսկիշէհիր-Գոնեա գիծին նոյն չորքնուան հատուածը եղած է իրաքանչիւր քիլոմէտրի համար 5059.12 ֆրանք, այսինքն անցեալ տարւոյ նոյն ժամանակամիջոցի իրաքանչիւր քիլոմէտրի հատուածէն 1543.71 ֆր. պակաս։

ՍԱՄՍՈՒԻ իշխան Մավրոյէնի պէյ Սամսոի վարչական ժողովոյ անդամներէն ոմանց հետ Վաթիկանատան դիւանին պահակ կայս. չոգենաւը Նըսուելով Դարբր Պաշը գացեր է։

ՍՕՖԻԱՅԻ պատերազմական վարժարանին անօրէն գնդապետ Սալով Սօֆիայէն Պոլիս եկաւ։

ՈՃԻՐ. — Թիրէի Գարազոլի թաղին բնակիչներէն Ալի՝ զինուած՝ չորս ընկերներու հետ Բէյթէնճի թաղ Բէրիմ անուն մարդուն տունը կը կոխէ եւ բռնութեամբ կոտրելով պատուհանները Ֆաթմա անուն աղջիկը կ'առնէ Փիրէլի գիւղը կը տանի։ Հոն տան մը մէջ երեք գիշեր մնալէ ետքը ամսոյս 23ի գիշերը այդ Ֆաթման ուրիշ Խատիչէ անուն կին մը։ Ալի եւ ուրիշ շատ մը ընկերներ Հասանի Ջաղացքը կ'երթան խմելու։ Բայց գինիին կը յաջողէ կոիւը, եւ Առապ Օսման օղլու Օսման բէվոլվէր մը կը պարպէ, որուն գնդակը կը սպաննէ Ֆաթման եւ ներկաներէն երիտասարդ մը։ Ոճրագործը կը փնտռուի։

150 ԻՍԼԱՄ դաղթականներ եկան երէկ Վառնայէն։ 80 հատը Իզմիր զրկուեցան։

ՍՕՖԻԱՅԷՆ կը հաւաստեն թէ ելմտական պատճառներու համար Սոֆիոյի պուլկարական գործակատարութիւնը պիտի ջնջուի։

ՔՐՈՆԻԿ

Պալաթու թաղային վարժարանը այս պահուս շատ տարօրինակ կացութեան մը մատնուած է։ Թաղ. Խորհուրդը վարժարանին պաշտօնէութիւնը կը հրաժարեցնէ, Ուսումն. Խորհուրդը կ'երթայ կը վերահաստատէ հրաժարեցուցուած տնօրէնը եւ ուսուցիչները, յետոյ Թաղ. Խորհուրդը կրկին զանոնք կը հրաժարեցնէ, յայտարարելով թէ նոր պաշտօնեայ բերել պիտի տայ, Ուսումն. Խորհուրդը դիմողութիւն կ'ընէ նորէն, եւ Թաղ. Խորհուրդը, տեսնելով որ չի կրնար հրաժարեցնել, վերջ ի վերջոյ ինք կը հրաժարի։

Խնդիրը այս վիճակին մէջն է այսօր։ Գալով վարժարանին, նախորդ տեսուչը եւ ուսուցիչներ, Ուսումն. Խորհրդոյ պատուէրին համաձայն բացեր են վարժարանը եւ անհոգ անվերջով իրենց գործը առաջ կը տանին, առանց կարեւորութիւն տալու Թաղ. Խորհրդոյ հրաժարման։

Ուսումն. Խորհուրդը որ վաղը պիտի գումարուի, կ'երեւայ թէ պիտի աշխատի լուծել այս կնճռոտ հանգոյցը որ տակաւ կորդեան հանգամանք մը ստանալու վրայ է։ Զենք գիտեր թէ Ուսումն. Խորհուրդը ինչ միջոցներով պիտի կատարէ այդ լուծումը, բայց գոնէ իրեն կրնանք ցուցնել թէ ո՞րն է այդ ցաւին պատճառը։ — Թաղին քարոզիչ վարդապետը որ կը փափաքի ձեռք անցընել վարժարանին տնօրէնութեան պաշտօնը, — բան մը՝ որ քանիցս յիշատակուեցաւ տեղական թերթերու մէջ, — մինչեւ այսօր ինք միայ թելադրիչը եղած էր հրաժարեալ Թաղ. Խորհրդին, որուն տնօրէնութեանց մեծ մասն ալ ուղղակի իրմէ կը ղեկուէին։ Անգամ մը որ Ուսումն. Խորհուրդը կարենայ վերջ տալ այդ յաւակնութեան, եւ միանգամ ընդ միշտ հաստատել սա սկզբունքը թէ թաղին վարժարանը անպատճառ պէտք է որ աշխարհական տեսուչ մը ունենայ, խնդիրը ինքնին կը լուծուի, առանց տարբեր կարգադրութեանց պէտք մնալու։

Գալով Թաղ. Խորհրդին, լաւ կ'ըլլայ որ Պատրիարքարանը ընդունի անոր բարեպատեհ հրաժարականը եւ հրահանգ տայ նոր ընտրութիւն կատարելու։ Աւելի խղճմտիա, եւ իր դերին աւելի դիտակից Թաղական Խորհուրդ մը պէտք է Պալաթու մէջ, մանաւանդ բիչ մը աւելի զարկ տալու համար վարժարանին։ Երեւակայեցէ՛ք, 200 երկսեռ աշակերտ եւ 13 պաշտօնեայ ունեցող այդ վարժարանը տարեկան 2520 գրուշի պիւտճէ մը միայն ունի։ Ինչ կարելի է ընել այդ ողորմելի գումարով։

Երէկ, Խառն Ժողովոյ նիստէն վերջ, Ս. Պատրիարքը Պատրիարքարան երթալով մասնաւորաբար զբաղեցաւ նպաստի այն խնդրանքներով որոնք այլ եւ այլ տեղերէ Պատրիարքարան հասած էին։ Ն. Սրբազնութիւնը այդ առթիւ որոշեց յառաջիկայ Հոգեշաբթի ի նիստ հրաւիրել նպաստից յանձնաժողովը, որուն անդամներուն յատուկ հրաւիրագիրներ պիտի զրկուին այս շաբթու։

×

Բերայէն թաղեցի մը հեռաւորը կը գրէ մեզ.—«Անցեալ շաբաթ իրիկուն, ըստ իմ սովորութեանս, գացած էի Թաղիս Ս. Երրորդութեան եկեղեցին, ուր սովորականէն աւելի ժամերգութիւն տեղի պիտի ունենար Աստուածածնայ Տօնախմբութեան առթիւ։ Այլ սակայն ցաւալին այն եղաւ որ նոյն իրիկունը, բացի Թաղին քարոզիչ Սրբազանէն, մի միայն ժամարար քահանան ներկայ գտնուած էր, մինչդեռ Բերայի թաղը այսքան թուով տասնըմէկ քահանայ ունի։ Անոնցմէ մէկ քանին իրենց ծերութիւնը պատճառ բռնելով եկեղեցի չեն յաճախեր, իսկ մէկն ալ որ չորս տարիէ ի վեր նոյն եկեղեցւոյ վրայ ձեռնադրուած է, եւ անկէ ի վեր թէ՛ առաւօտեան ժամերգութեան եւ թէ՛ մինչեւ իսկ շաբաթ իրիկունները եկեղեցին չի գտնուիր, իր ժամանակը յատկացուցած է իր ծուխը չեղող թաղեցւոց տունները շրջելու։ Արդեօք այդ քահանան՝ որ անցելոյն մէջ Ս. հաղորդութեան խորհուրդը մատակարարելու յոժարած չըլլալուն համար այնչափ աղմուկ հանեց եւ յանդիմանուեցաւ Ս. Պատրիարքին ու Կրօն. ժողովին կողմէ, ինչ ըմբռնում ունի իր դերին նկատմամբ։ Իրաց այսվիճակը Ա. Աստուածածնայ Տօնախմբութեան առթիւ։ Այլ սակայն ցաւալին այն եղաւ որ նոյն իրիկունը, բացի Թաղին քարոզիչ Սրբազանէն, մի միայն ժամարար քահանան ներկայ գտնուած էր, մինչդեռ Բերայի թաղը այսօր

ՀՈՍՔ ԼՈՒՍԱՎՈՐՉ

Գ. ՄԱՍ

ԱՍՏԱՍԱՆՈՎ ԽՈՒՍԱՓԱԼԸ

Գ.

— Լա՛վ . . . Ինչ մը դիմ տուսուտ։ — Հաշտ տուր։ Դեռ մի քանի տարի ապրելու ենք։ Ինչպես ասում է մեր ժողովուրդը, ամեն ինչ ունի իր ժամանակը։

Ամուսինը ոչինչ չասաց։ Նա գլուխը կախած նստած էր։ Նրա դեմքը ամբողջ ոլորված էր։ Ինչպես մի ոլորուն գետ։ Ինչպես մի ոլորուն գետ։ Ինչպես մի ոլորուն գետ։

— Ինչպես ասացի, ինչպես ասացի, ինչպես ասացի։ Ինչպես ասացի, ինչպես ասացի, ինչպես ասացի։ Ինչպես ասացի, ինչպես ասացի, ինչպես ասացի